

Trainspotting - Irvine Welsh

La pel·lícula *Trainspotting* s'ha discutit en termes d'estètica filmica, però sobretot de moralitat, és a dir, de perillositat, com a construcció de models de conducta perversos. L'actitud que la pel·lícula adopta davant l'addicció a l'heroïna ha estat al centre de totes les discussions. En general, però, no s'ha tingut prou en compte que es tracta tan sols de la versió -l'apropiació, la simplificació- de la novel·la homònima d'Irvine Welsh.

El primer que caldria dir de la novel·la és que està ben escrita. A qualsevol llibreria es poden trobar textos més o menys autobiogràfics que tracten el tema de les «drogues dures» des de tots els punts de vista imaginables. A diferència de la majoria d'aquests textos, i a l'igual que va fer John O'Brien amb *Leaving Las Vegas*, Irvine Welsh ha aprofitat la seva experiència per plasmar un talent que va més enllà de la morbositat del tema.

La novel·la s'estructura en uns quaranta capítols, cadascun narrat des de la perspectiva d'un dels personatges principals, una dotzena de joves d'Edimburg que tenen en comú haver substituït tots els seus problemes per un de sol: la recerca incansable d'heroïna. Fins al final del llibre, aquests capítols no semblen formar una gradació lògica que condueixi enlloc, sinó que formen un marc autoexplicatiu, seguint el model de la literatura costumista. El plantejament coral s'accentua amb alguns capítols intercalats que introdueixen personatges secundaris que comparteixen l'espai amb la «colla» principal, però que desapareixen sense fer avançar la trama. La funció d'aquests capítols de transició -alguns dels quals són petites joies de l'humor negre- consisteix a perfilar millor l'escenari dels fets. En realitat adopten la forma de contes paral·lels que, tot i que no interfereixen en la lectura de la novel·la, podrien existir al marge. Un d'ells, *Mala sang*, es pot llegir com un homenatge als malsons de Lovecraft en els temps de la sida.

Si bé al principi del llibre el protagonisme és col·lectiu, la figura de Mark Renton, conegut com a Rents, va adquirint protagonisme en perjudici de les altres. A mig llibre, quan Rents es desplaça a Londres, l'autor el segueix en el seu viatge, però sense deixar de narrar el que succeeix a Edimburg. En aquests capítols s'estableix una pugna entre dos possibles protagonistes: Rents i la seva ciutat. Al final de la novel·la, però, el narrador es decanta per l'home, i *Trainspotting* acaba quan Mark Renton abandona definitivament Escòcia.

Com a artefacte literari, el llibre està marcat per l'oralitat, que en el cas dels personatges principals comporta una immersió en els nivells inferiors dels registres lingüístics. En aquest sentit, el lector ha d'acostumar-se, entre altres coses, a la utilització constant de l'adjectiu *puto-puta* com a epítet multiús.

Al marge de qüestions formals, *Trainspotting* ha estat motiu de polèmiques morals. Encara hi ha qui creu que els protagonistes de les obres de ficció han d'oferir models de conducta virtuoses. No cal dir que Irvine Welsh s'endinsa en l'experiència de

l'abisme sense cap intenció de redimir, d'aconsellar, de criticar, defugint les consignes i els eslògans publicitaris. No hi ha cap moment de la novel·la en què el narrador aconselli al lector que digui no a les drogues. Tampoc n'aconsella el consum, d'altra banda. El llibre, en tot cas, transmet una imatge gens engrescadora del món de l'addicció a l'heroïna. El valor de l'amistat, per exemple, cau sota mínims històrics: «Els col·legues són una puta pèrdua de temps». En cap moment la lectura del llibre fa venir ganes d'introduir-se una agulla a la vena. El que sí que fa, en canvi, és emmarcar el problema de l'addicció en un context més ampli: l'atur, el racisme, la prostitució, la violència, la sida, el hooliganisme, l'íntima frustració d'una generació sense un futur gaire clar. Dels tres enterraments que narra el llibre, no n'hi ha cap que sigui degut a la sobredosi: un és a causa de problemes coronaris, l'altre per atemptat terrorista, i un tercer per sida. És en aquest sentit que podem parlar de costumisme hipodèrmic: no solament perquè les agulles intravenoses tendeixen a ocupar el primer pla de la novel·la, sinó perquè es tracta d'un costumisme que va més enllà de l'epidermis i ofereix un diagnòstic social de pronòstic reservat.

Quan es planteja la rehabilitació, Rents repassa les alternatives a l'heroïna i només troba hipoteques, rentadores, concursos televisius, vacances a Benidorm, pel·lícules de Chuck Norris, menjar-deixalla i una residència d'avis. Tot plegat recorda el que escrivia Baudelaire a mitjans de segle passat quan afirmava que, per no sentir l'horrible fardell del temps cal estar sempre embriac. «Però de què? De vi, de poesia o de virtut.» Les drogues, l'art i la religió han estat els camins tradicionals per sortejar l'angoixa del pas del temps i la sistemàtica manca de respostes. Potser per això els personatges de *Trainspotting* que abandonen l'heroïna esdevenen automàticament alcohòlics. Potser això explica l'escriptura d'una obra com aquesta.